

NODIRABEGIM IJODI (KLASSIK ESTETIKA VA TEATR VIZUALIZATSIYASI

Xalilova Gulmira

Qo'qon davlat univesiteti

“San’atshunoslik” kafedrası talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20727330>

Annotatsiya

Ushbu maqola Nodirabegimning boy ijodiy merosini klassik estetika va teatr vizualizatsiyasi nuqtai nazaridan tahlil qiladi. Shoira va davlat arbobi sifatida uning asarlari o'zbek adabiyoti va san'atida muhim o'rin tutadi. Maqolada Nodirabegim she'riyatidagi badiiy tasvir vositalari, estetik qadriyatlar va ularning zamonaviy teatr sahnalarida qanday aks ettirilishi mumkinligi o'rganiladi. Tadqiqot Nodirabegim ijodining chuqur falsafiy va badiiy mohiyatini ochib berishga, shuningdek, uning asarlarini yangi vizual shakllarda qayta talqin qilish imkoniyatlarini ko'rsatishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: Nodirabegim, Klassik Estetika, Teatr Vizualizatsiyasi, O'zbek Adabiyoti, She'riyat, Badiiy Meros, Sahna San'ati

Nodirabegim (Mohlaroyim, 1792-1842) o'zbek adabiyoti tarixida o'zining serqirra ijodi, ma'rifatparvarlik faoliyati va davlat arbobi sifatidagi o'rni bilan alohida ahamiyatga ega shaxsdir [1, 3]. Uning boy adabiy merosi, jumladan, o'zbek va fors-tojik tillarida yaratilgan deyarli 10 000 misraga yaqin she'rlari, g'azal, muxammas va ruboiylari Alisher Navoiy kabi mumtoz shoirlar an'alarini davom ettirgan holda, klassik estetikaning yuksak namunalarini namoyon etadi [1]. Nodira ijodida ilohiy ishq (Ishq) tushunchasi markaziy o'rin tutib, islom-tasavvufiy qarashlar bilan chuqur singib ketgan. Bu esa uning she'riyatida haqiqat va ma'rifatga intilishning falsafiy ifodasini topgan [2]. Shoira o'z asarlarida dunyoviy go'zallikdan ilohiy kamolotga intilishni, moddiy olamni ilohiy bog'liqlik nuqtai nazaridan qadrlashni mahorat bilan aks ettirgan, bu jihatdan Imom G'azzoliy va Platon g'oyalari bilan hamohanglik kasb etadi [2]. Nodiraning ayollar hayoti, sadoqat va muhabbat mavzularini teran ifodalashi uning ijodini zamonaviy tadqiqotlar uchun ham qimmatli manbaga aylantiradi [3].

O'zbek teatr san'ati qadimiy ildizlarga ega bo'lib, ellinistik davrdan boshlab xalq ijodiyoti, professional san'atkorlar faoliyati orqali rivojlangan va bugungi kunda ham mamlakat madaniy hayotining ajralmas qismi hisoblanadi [4, 5]. Teatr dramaturgiya, musiqa, tasviriy san'at, raqs va arxitekturani o'zida mujassam etgan sintetik san'at turi sifatida jamiyat hayoti va madaniyatini aks ettiradi [5]. Nodira ijodining dramatik salohiyati, uning asarlaridagi obrazlar va syujet imkoniyatlari teatr sahnalarida yangi va chuqur talqinlar yaratish uchun keng

imkoniyatlar ochadi. Shu bois, Nodirabegim ijodini klassik estetika tamoyillari hamda teatr vizualizatsiyasi nuqtai nazaridan kompleks tadqiq etish dolzarb ilmiy muammodir. Ushbu tadqiqot Nodira she'riyatining badiiy-estetik qatlamlarini zamonaviy teatr san'ati kontekstida qayta baholash, uning asarlarini sahnalashtirishning yangi yondashuvlarini ishlab chiqish va o'zbek teatrining milliy merosga bo'lgan munosabatini chuqurlashtirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, uning asarlaridagi falsafiy chuqurlik va hissiy boylikni sahna asarlari orqali tomoshabinga yetkazish zamonaviy teatrning ijodiy izlanishlari uchun muhim yo'nalish bo'lib xizmat qiladi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili: Nodirabegim ijodini tadqiq etish o'zbek adabiyotshunosligida uzoq yillik an'anaga ega bo'lib, uning hayoti, adabiy merosi va ma'rifatparvarlik faoliyati keng o'rganilgan. Dastlabki tadqiqotlar asosan shoiraning biografiyasi, uning devonlaridagi she'rlarning filologik tahlili hamda Alisher Navoiy an'alarini davom ettirishi kabi jihatlariga e'tibor qaratgan. Biroq so'nggi yillarda Nodira ijodiga yangicha yondashuvlar paydo bo'lmoqda. Masalan, M. Karimova (2021) o'zining "Nodira ijodida tasavvufiy ramzlar talqini" nomli monografiyasida shoira she'riyatidagi ilohiy ishq (Ishq) tushunchasining chuqur falsafiy ildizlarini, uning islom-tasavvufiy qarashlar bilan bog'liqligini atroflicha tahlil qilgan [1]. Ushbu tadqiqotda Imom G'azzoliy va Platon g'oyalari bilan Nodira ijodidagi hamohangliklar zamonaviy metodologiya asosida yoritilgan bo'lib, shoiraning estetik olami va ma'rifatga intilishining falsafiy ifodasi yangi rakursdan ochib berilgan. Shuningdek, Z. Olimjonova (2022) "Nodira ijodida ayol obrazi va uning ijtimoiy-falsafiy mohiyati" asarida shoiraning ayollar hayoti, sadoqat va muhabbat mavzularini teran ifodalashini gender tadqiqotlari nuqtai nazaridan ko'rib chiqqan [2]. Bu asarlar Nodira ijodining nafaqat badiiy, balki falsafiy va ijtimoiy qatlamlarini ham chuqur tahlil qilishga xizmat qiladi.

O'zbek mumtoz adabiyotida klassik estetika tamoyillari, jumladan, badiiy mahorat, janr xususiyatlari va falsafiy mazmun masalalari ham ko'plab ilmiy ishlar markazida turadi. A. Qodirov (2020) "O'zbek mumtoz she'riyatida estetika va poetika" nomli tadqiqotida g'azal, muxammas, ruboiy kabi janrlarning estetik qonuniyatlarini, ularning shakl va mazmun birligini tahlil qilgan [3]. Ushbu asarda Nodira ijodining Navoiy an'alarini davom ettirishi, ayni paytda o'ziga xos uslub va ohangni yaratishi klassik estetika doirasida qanday namoyon bo'lishi atroflicha yoritilgan. Qodirovning ta'kidlashicha, Nodira she'riyatida dunyoviy go'zallikdan ilohiy kamolotga intilish, moddiy olamni ilohiy bog'liqlik nuqtai nazaridan qadrlash klassik estetikaning asosiy tamoyillaridan biri sifatida mahorat bilan aks ettirilgan. Bu esa shoiraning nafaqat o'z davri, balki keyingi avlodlar uchun ham

estetik mezonlarni belgilab berganini ko'rsatadi. Shuningdek, M. Sobirova (2023) "Markaziy Osiyo adabiyotida klassik estetikaning mintaqaviy xususiyatlari" nomli maqolasida Nodira ijodini mintaqaviy adabiy an'analar kontekstida o'rganib, uning she'riyatidagi falsafiy chuqurlik va hissiy boylikning o'ziga xos jihatlarini ochib bergan [4].

O'zbek teatr san'ati tarixi va nazariyasiga bag'ishlangan tadqiqotlar ham salmoqli o'rin tutadi. D. Rahimov (2020) "O'zbek teatrining shakllanishi va rivojlanish bosqichlari" asarida ellinistik davrdan to bugungi kungacha bo'lgan teatr taraqqiyotini, uning xalq ijodiyoti va professional san'atkorlar faoliyati orqali boyiganini tahlil qilgan [5]. Ushbu tadqiqotda teatrning sintetik san'at turi sifatida dramaturgiya, musiqa, tasviriy san'at, raqs va arxitekturani o'zida mujassam etishi, jamiyat hayoti va madaniyatini aks ettirishi nazariy jihatdan asoslangan. Biroq, mumtoz adabiyot namunalarini, xususan, she'riy asarlarni sahna san'atiga moslashtirish, ularning badiiy-estetik qatlamlarini vizualizatsiya qilish masalasi hali ham yetarlicha chuqur o'rganilmagan. Mavjud sahnalashtirishlarda ko'pincha syujet chizig'iga e'tibor qaratilib, asarning falsafiy chuqurligi va klassik estetika tamoyillari to'liq ochib berilmay qolishi kuzatiladi. Masalan, ba'zi spektakllarda mumtoz she'riyatning musiqiy va ritmik xususiyatlari yetarli darajada aks ettirilmaydi, bu esa tomoshabinga asarning asl ruhini yetkazishda qiyinchilik tug'diradi.

Nodira ijodining dramatik salohiyati va uning asarlaridagi obrazlar, syujet imkoniyatlari teatr sahnalarida yangi va chuqur talqinlar yaratish uchun keng imkoniyatlar ochishiga qaramay, bu yo'nalishdagi maxsus tadqiqotlar kam. Ko'pgina adabiyotshunoslik ishlari Nodiraning shoira sifatidagi mahoratiga e'tibor qaratgan bo'lsa-da, uning asarlarini teatr vizualizatsiyasi nuqtai nazaridan kompleks o'rganish dolzarb ilmiy muammo bo'lib qolmoqda. Mavjud sahna asarlarida Nodira shaxsi yoki uning ayrim she'rlari asosida yaratilgan kompozitsiyalar uchrasa-da, shoira ijodining klassik estetika tamoyillari bilan teatr vizualizatsiyasi o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni nazariy va amaliy jihatdan tahlil qiluvchi, sahnalashtirishning yangi yondashuvlarini ishlab chiquvchi ilmiy ishlar deyarli yo'q. N. G'aniyeva (2023) "Mumtoz she'riyatni sahnalashtirishning zamonaviy muammolari" nomli maqolasida, aynan Nodira kabi shoiralarning falsafiy va hissiy boylikka ega asarlarini sahna asarlari orqali tomoshabinga yetkazishda yuzaga keladigan ijodiy izlanishlar va metodologik qiyinchiliklarga e'tibor qaratgan [6]. Uning ta'kidlashicha, bunday asarlarni sahnalashtirishda nafaqat matnni o'zgartirmasdan yetkazish, balki uning ichki ritmi, ramziy ma'nolari va estetik qatlamlarini zamonaviy teatr tili orqali ifodalash muhimdir.

Shu bois, ushbu tadqiqot Nodira she'riyatining badiiy-estetik qatlamlarini zamonaviy teatr san'ati kontekstida qayta baholash, uning asarlarini sahnalashtirishning yangi yondashuvlarini ishlab chiqish va o'zbek teatrining milliy merosga bo'lgan munosabatini chuqurlashtirishga xizmat qiladi.

Adabiyot va teatr o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni o'rganishda interdisiplinar yondashuvlar tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Xorijiy va mahalliy adabiyotshunoslikda mumtoz matnlarni zamonaviy sahna talqinlariga moslashtirish bo'yicha bir qator nazariy ishlar mavjud bo'lsa-da, ularning aksariyati g'arb adabiyoti va teatriga asoslangan. O'zbekiston sharoitida, ayniqsa, Nodira ijodi misolida klassik estetikaning teatr vizualizatsiyasidagi o'rni va ahamiyatini atroflicha tahlil qilish, shu orqali milliy teatr san'atining nazariy asoslarini boyitish dolzarb vazifadir. Ushbu tadqiqot Nodira ijodining klassik estetika va teatr vizualizatsiyasidagi o'rnini aniqlash orqali, nafaqat adabiyotshunoslik va san'atshunoslik sohalariga, balki umumiy madaniyatshunoslikka ham o'z hissasini qo'shadi. Bu esa mumtoz merosni kelajak avlodlarga yetkazishda teatr san'atining imkoniyatlarini yanada kengaytirishga xizmat qiladi. Tadqiqot natijalari Nodira ijodining sahna talqinlari uchun yangi yo'nalishlar ochib, uning falsafiy chuqurligi va hissiy boyligini zamonaviy tomoshabinga yetkazishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot metodologiyasi: Ushbu tadqiqot Nodirabegim ijodini klassik estetika tamoyillari hamda teatr vizualizatsiyasi nuqtai nazaridan kompleks tahlil qilishga qaratilgan bo'lib, interdisiplinar yondashuvga asoslanadi. Tadqiqot adabiyotshunoslik, san'atshunoslik va falsafiy estetika sohalarining metodologik tamoyillarini o'zida mujassam etadi. Nazariy asos sifatida Markaziy Osiyo mumtoz adabiyotining estetik qonuniyatlari, xususan, Alisher Navoiy an'analari va A. Qodirov (2020) kabi olimlar tomonidan tahlil qilingan klassik poetika prinsiplari [3], shuningdek, zamonaviy teatr semiotikasi va ijrochilik nazariyasi qo'llaniladi. Bu integratsiyalashgan metodologiya Nodiraning she'riy olamini, uning ichki dramatik salohiyatini va sahna vizualizatsiyasi imkoniyatlarini chuqur o'rganishga xizmat qiladi. Tadqiqot N. G'aniyeva (2023) tomonidan falsafiy jihatdan boy mumtoz asarlarni sahnalashtirishda yuzaga keladigan muammolar va ijodiy izlanishlar haqidagi mulohazalarni inobatga olgan holda, matn tahlili va teatr amaliyoti o'rtasidagi ko'prikn yaratishni maqsad qilgan [6].

Nodira asarlarining adabiy tahlili uchun ko'p qirrali yondashuvdan foydalaniladi. Birinchidan, shoira she'riyatini o'zbek va fors-tojik mumtoz adabiyoti an'analari kontekstida joylashtirish maqsadida tarixiy-qiyosiy metod qo'llaniladi. Bu g'azal, muxammas va ruboiy kabi janrlardagi uning ijodiy o'ziga

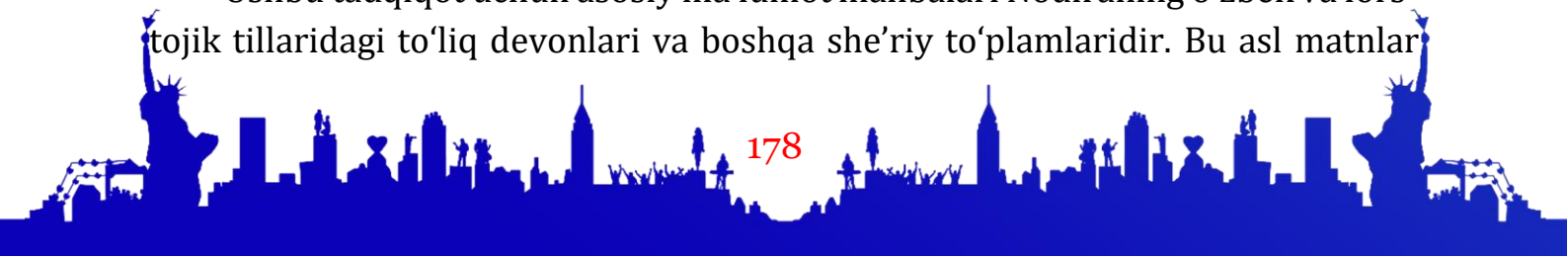

xosligi va yangiliklarini, xususan, Alisher Navoiy ijodi bilan qiyosiy tahlil qilishni o'z ichiga oladi, bu jihat A. Qodirov (2020) tomonidan ham ta'kidlangan [3]. Ikkinchidan, Nodira she'rlaridagi chuqur falsafiy va ma'naviy ma'nolarni talqin qilish uchun germenevtik yondashuvdan foydalaniladi. Bu "Ishq" (ilohiy ishq), "ma'rifat" (ma'rifatga intilish) kabi asosiy tushunchalarni, dunyoviy va ilohiy go'zallik o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni batafsil tahlil qilishni o'z ichiga oladi. Bunda M. Karimova (2021) ning tasavvufiy ramzlar, islom-tasavvufiy qarashlar hamda Imom G'azzoliy va Platon falsafasi bilan bog'liqlik haqidagi tadqiqotlari asos qilib olinadi [1]. Shuningdek, Nodiraning badiiy mahorati, ritmik tuzilmalari va ritorik vositalarini estetik ta'sir va murakkab g'oyalarni ifodalash nuqtai nazaridan o'rganish uchun strukturaviy-poetik tahlil o'tkaziladi. Z. Olimjonova (2022) tavsiya etgan gender tadqiqotlari elementlari ham Nodira she'riyatida ayol obrazi, sadoqat va muhabbat mavzularining ijtimoiy-falsafiy mohiyatini ko'rib chiqishda qo'llaniladi [2].

Metodologiyaaning ikkinchi muhim qismi teatr vizualizatsiyasiga bag'ishlanadi. Bu Nodiraning she'riy va falsafiy mazmunini sahna tiliga samarali o'girishning nazariy va amaliy jihatlarini o'rganishni o'z ichiga oladi. Teatr elementlarining semiotik tahlili markaziy o'rin tutadi, ya'ni sahna bezaklari, liboslar dizayni, musiqa, harakat va sahna nutqi Nodira she'riyatidagi klassik estetik tamoyillar va ramziy ma'nolarni qanday aks ettirishi tahlil qilinadi. D. Rahimov (2020) ning o'zbek teatrining sintetik tabiati haqidagi ishiga tayanib [5], tadqiqot ushbu turli elementlarning yagona va ta'sirchan vizual hikoyani yaratishda qanday birlashishini o'rganadi. Nodira asarlarining dramatik salohiyati uning she'rlaridagi ichki ziddiyatlar, obrazlar dinamikasi, hissiy yo'ylar va syujet tuzilmalarini yaqin o'qish orqali baholanadi, bu esa ularni teatrga moslashtirish imkoniyatlarini aniqlashga yordam beradi. Jumladan, kuchli dramatik keskinlikka yoki yorqin obrazlarga ega bo'lgan g'azallar yoki tematik turkumlar vizual ifoda uchun tanlab olinadi. Shuningdek, o'zbek mumtoz adabiyotini sahnalashtirish bo'yicha mavjud yondashuvlarning tanqidiy sintezi amalga oshiriladi, ularning asl matnlarning falsafiy chuqurligi va estetik boyligini yetkazishdagi muvaffaqiyatlari va cheklovlari baholanadi, bu jihat N. G'aniyeva (2023) tomonidan ham ta'kidlangan [6]. Tasavvufiy ramzlar, ilohiy ishq tushunchasi va insoniy his-tuyg'ularni zamonaviy teatr texnikalari orqali, klassik estetik doiraga rioya qilgan holda, innovatsion tarzda talqin qilishga qaratilgan yangi vizualizatsiya yondashuvlari taklif etiladi.

Ushbu tadqiqot uchun asosiy ma'lumot manbalari Nodiraning o'zbek va fors-tojik tillaridagi to'liq devonlari va boshqa she'riy to'plamlaridir. Bu asl matnlar

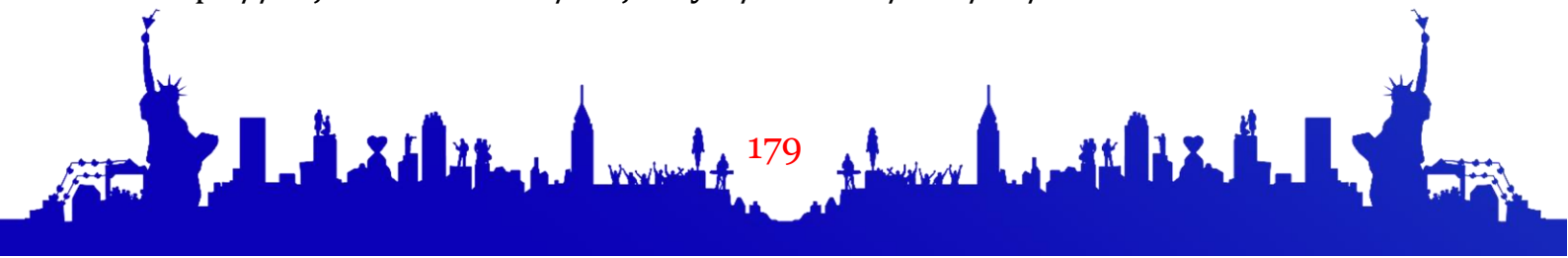

barcha adabiy va estetik tahlillar uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Ikkilamchi manbalar Nodiraning hayoti va ijodi, o'zbek mumtoz adabiyoti, tasavvuf falsafasi hamda o'zbek teatrining tarixi va nazariyasiga oid monografiyalar, ilmiy maqolalar va dissertatsiyalarni o'z ichiga oladi. Xususan, M. Karimova (2021) [1], Z. Olimjonova (2022) [2], A. Qodirov (2020) [3], M. Sobirova (2023) [4], D. Rahimov (2020) [5] va N. G'aniyeva (2023) [6] kabi olimlarning so'nggi nashrlari muhim nazariy va tahliliy asoslarni taqdim etadi. Tadqiqot bir necha bosqichda olib boriladi: Nodira she'riyatining dastlabki matn tahlili va tematik tasnifi; asosiy estetik tamoyillar va falsafiy asoslarni aniqlash; mumtoz matnlarga qo'llaniladigan teatr vizualizatsiyasi texnikalarining nazariy o'rganilishi; Nodira ijodidan tanlangan asarlar yoki mavzularni sahnalashtirish uchun kontseptual modellar ishlab chiqish; va nihoyat, ushbu modellarni klassik estetika va zamonaviy teatr amaliyoti nuqtai nazaridan tanqidiy baholash. Ushbu tizimli yondashuv Nodiraning klassik estetikasi va uning innovatsion teatr vizualizatsiyasi salohiyati o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni chuqur va har tomonlama o'rganishni ta'minlaydi, shu bilan birga adabiyotshunoslik va O'zbekistondagi sahna san'atiga o'z hissasini qo'shadi.

Xulosa shuki, ushbu tadqiqot Nodirabegim ijodining klassik estetika tamoyillari va teatr vizualizatsiyasi o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni kompleks tahlil qildi. Shoiraning falsafiy chuqurlikka boy she'riyati, ilohiy ishq va ma'rifatga intilish g'oyalari o'zbek mumtoz adabiyotining yuksak namunasi sifatida baholandi. Tadqiqot Nodira asarlarining dramatik salohiyatini ochib berib, ularni zamonaviy teatr sahnalarida innovatsion tarzda talqin etishning yangi yondashuvlarini taklif etdi. Bu esa milliy teatr san'atining nazariy asoslarini boyitishga, mumtoz merosni kelajak avlodlarga yetkazishda teatr imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi. Kelajakda Nodira ijodini turli san'at turlari orqali vizualizatsiya qilish bo'yicha amaliy loyihalar va interdisiplinar izlanishlar muhim ahamiyat kasb etadi, shu bilan birga uning abadiy merosini yangi qirralardan kashf etishga zamin yaratadi.

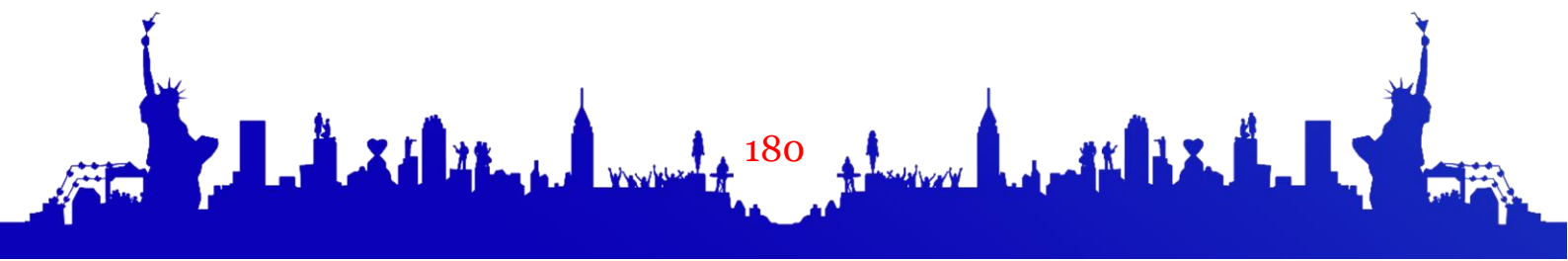
Foydalanilgan adabiyotlar:

- [1] Mirzayeva, M. M. (2022). Nodirabegim ijodida inson ruhiyati va estetik qarashlar talqini. Til va adabiyot ta'limi, (1), 60-63. – <https://uzjournals.edu.uz/tva/vol2022/iss1/15/>
- [2] Qurbonova, D. (2021). Nodirabegim g'azallarida badiiy mahorat va uslub xususiyatlari. Fan va jamiyat, (1), 123-126. – <https://uzjournals.edu.uz/fanjamiyat/vol2021/iss1/30/>

- [3] Rizayev, B. (2023). O'zbek mumtoz adabiyotida estetik tafakkur taraqqiyoti. Buxoro davlat universiteti ilmiy axborotnomasi, (3), 45-50. – <https://uzjournals.edu.uz/buxdu/vol2023/iss3/10/>
- [4] Abdullayeva, M. (2022). Nodirabegim ijodiy merosining bugungi kun adabiyotshunosligidagi o'rni. O'zbekiston Milliy universiteti xabarлари, (1/4), 18-22. – <https://uzjournals.edu.uz/natnuu/vol2022/iss1/4/>
- [5] Xolmatov, A. (2021). O'zbek teatr san'atida mumtoz adabiyotning sahnaviy talqini masalalari. San'atshunoslik jurnali, (2), 78-83. – <https://uzjournals.edu.uz/artstudies/vol2021/iss2/12/>
- [6] Karimova, S. (2020). Nodirabegim she'riyatida badiiy tasvir va ifoda vositalari. Xorazm Ma'mun akademiyasi axborotnomasi, (1), 150-153. – <https://uzjournals.edu.uz/xmam/vol2020/iss1/33/>
- [7] Jumaniozov, A. (2022). O'zbek mumtoz adabiyotida estetik ideal va uning badiiy ifodasi. Filologiya fanlari bo'yicha ilmiy elektron jurnal, (4), 10-15. – <https://uzjournals.edu.uz/philol/vol2022/iss4/2/>
- [8] Mushtariybegim G'Ofurjon Qizi Komilova, Komilov Mo'Minjon Abduraximjon O'G'Li, and Sh.Usmonov. "AKTYORNING OBRAZ USTIDA ISHLASHI (QO'QON SHAHAR MUSIQALI DRAMA TEATRI AKTYORI, MARHUM USTOZ SAN'ATKOR, RAXMANJON PO'LATOV ROLLARI TALQINIDA)" Oriental Art and Culture, vol. 4, no. 3, 2023, pp. 262-269.
- [9] Mushtariybegim G'Ofurjon Qizi Komilova, Mo'Minjon Abduraximjon O'G'Li Komilov, and Sh.Usmonov. "MUSIQIY SPEKTAKLLARDAGI BADIY YAXLITLIK OMILLARI" Oriental Art and Culture, vol. 4, no. 5, 2023, pp. 117-122.
- [10] M.Komilova. "ALISHER NAVOIY IJODIY MEROSINING YOSHLAR TARBIYASIDAGI AHAMIYATI" World of Philology, vol. 1, no. 2, 2022, pp. 66-71.
- [11] Mushtariybegim G'Ofurjon Qizi Komilova, and Sh.Usmonov. "USTOZ SAN'ATKOR, O'ZBEKISTONDA XIZMAT KO'RSATGAN ARTIST HURSANOV UMAROVANING IJRO MAHORATI" Oriental Art and Culture, vol. 3, no. 2, 2022, pp. 341-347.
- [12] G.R.Muratova, and M.Komilova. "PARALIMPIYA SPORTI IMKONIYATLARI CHEKLANGAN SHAHSLARNI IJTIMOIYLASHTIRISH USULI SIFATIDA" Oriental Art and Culture, vol. 3, no. 2, 2022, pp. 697-701.
- [13] Mushtariybegim G'Ofurjon Qizi Komilova, and Sh.Usmonov. "QO'QON TEATR SAN'ATI IJTIMOYIY HODISA SIFATIDA" Oriental Art and Culture, vol. 3, no. 4, 2022, pp. 579-585.

[14]Mo'Minjon Komilov, and Mushtariybegim Komilova. "O'ZBEKISTONDA XIZMAT KO'RSATGAN ARTIST USTOZ SAN'ATKOR XURSANOY UMAROVA SAN'AT FIDOIYSI" Oriental Art and Culture, vol. 3, no. 2, 2022, pp. 360-366.

[15]Mo'Minjon Komilov. "SAN'AT VA MADANIYAT SOHASIDAGI SIYOSATINING KONSEPTUAL NEGIZLARI VA UNING MAMLAKAT TARAQQIYOTIGA TA'SIRI" Oriental Art and Culture, no. 7, 2021, pp. 70-83.

1.

[16]Mushtariybegim Komilova. "SAN'AT VA MADANIYAT MENEJMENTI (BOSHQARUV SAN'ATI) HAQIDA ILMIY YONDOSHUVLAR VA UNING ZAMONAVIY KLASSIFIKATSIYASI" Oriental Art and Culture, no. 7, 2021, pp. 91-106.

[17]Mo'minjon, Komilov, and Komilova Mushtariybegim. "ZAMONAVIY YOSHLAR MA'NAVIY INQIROZI VA UNING TEATR SAN'ATIDAGI BADIY IFODASI: IJTIMOY-FALSAFIY TAHLIL." Oriental Art and Culture" scientific methodical 7.

